

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

R. Fenger:

Mit Forhold hos de syv
Misdadere, som blev hen-
rettede.

1817.

Mit Forhold
hos de syv Misbdædere,

som bleve henrettede

den 28de Junii 1817,

korteligen beskrevet

af

R. Fenger,

Prest ved Vor Frelzers Kirke paa Christianshavn.

Kjøbenhavn, 1817.

Trykt hos og forlagt af Directeur J. S. Schultze,
Kongelig og Universitets-Bogtrykker,

Forerindring.

Da jeg Dagen efter de syv Misbæderes Hensrettelse havde aflagt mundtlig Beretning til S. T. Herr Biskop Münter om mit Forhold ved denne Leilighed, bad Han mig skriftligen at optegne, hvad jeg nu havde sagt Ham, da Han ønskede at forvare det ad Acta. Dette gjorde jeg, men ventede ikke, at det skulde være blevet bekjendtgjort ved Trykken. Nu derimod nødes jeg dertil, da jeg hører, at noget af hvad jeg har talt ved denne Leilighed er med mange Misforstaaelser kommet ud blandt Publicum.

Seg vil imidlertid tænke, som der staaer
i Psalmen No. 300 i den evangeliske Psalme-
Bog:

Om end min bedste Idræt her
Miskjendes tit af Mennesker,
Seg vil dog ei forsage.
Uvidende, Du seer min Daab;
Du seer mit Hjertes skjulte Raad:
Kan jeg kun Dig behage,
Hvi skulde jeg da klage?

Fredagen den 27de Junii 1817 Kl. 8te om Aftenen kom Herr Agent og Ridder Weybel til mig, og bad fra Politie-Ministeren, S. T. Herr Geheime-Conferentsraad v. Kaas, Præsident i det Kongelige Danske Cancellie, at jeg i Dvereenstemmelse med Hans Majestæt Kongens allernaadigste Befaling: "at en Præst skulde sendes til de syv Misbædere, som Morgenen derefter skulde henrettes," ufortøvet vilde møde hos Samme paa Dvæst-Huset, og, om nogen iblandt dem ønskede det, da meddele dem Alterens Sakramente.

Jeg svarede, at, i hvor tungt det end vilde være mig, da jeg aldrig tilforn havde seet nogen Henrettelse, mindre som Præst været tilstede ved samme, saa var det dog min Pligt at adlyde; jeg gik ind i mit Kammer, bad til Gud, at Han vilde skjænke mig Wiisdom, Frimodighed og Styrke til at udrette den Gjerning, der nu var mig be-

troet, og i Tillid til den Gud, der har hjulpet mig at overvinde mange Vanskeligheder i Verden, gif jeg med Roelighed mit tunge men vigtige Kald imøde.

Herr Agent Weybel havde da den Godhed strax at ledsage mig til Dvæst-Huset, og at hjælpe mig ind igjennem Bagten.

Efter at jeg nu havde haft den Ære at hilse Hans Excellence Herr Geheimeraad v. Kaas, der var forsamlet med adskillige andre Herrer i Directions-Stuen, kom jeg over til de syv Misbædere; ikke i et mørkt Fængsel, hvor Jern-Gitter ikkun tillader det halve af Dagens Lys at indtrænge; men paa een af Dvæst-Husets høie, lyse og rummelige Syge-Stuer, hvor de gif ubundne og uden Jern, men under stærk Bevogtning af Militaire og Politie, baade inde i Stuen og uden for samme.

Jeg hilste dem nu og sagde, at det var efter Befaling, at jeg kom til dem; kuns gjorde det mig ondt, at det var ved saa sørgelig en Leilighed; men at jeg intet ønskede inderligere, end at jeg maatte være saa lykkelig, at kunne gavne dem i deres sidste Dieblikke, og at blive et Middel i Guds Haand til deres Sjæles Vel og deres evige Frelse!

Da jeg, efter at have talt dette og noget mere med dem i en kjerlig og medlidende Tone, syntes

at have vundet deres Velvillie, sagde jeg: Der er een Ting, paa hvilken jeg nu maa gjøre Eder opmærksomme. Det skeer ofte, at den største Nød og Gjenvordighed, de allertungeste Omstændigheder, som møde os i Verden, ja selv de groveste Forbrydelser vendes af Forsynet til Gavn for Mennesket.

Jeg søgte at oplyse dette ved Josephs og hans Brøders Historie. Joseph blev solgt som Slave, han førtes bort som Træl til Egypten. Endmere han blev siden af Potiphar, som en grov Forbryder, endskjønt han var ganske uskyldig, fæstet i Fængsel. Gud tillod det, uagtet Han ikke havde Behag deri; men vidste at vende det til Gavn for Joseph selv, der siden blev ophøiet til den største Mand i Landet næst Kongen; til Gavn for det hele Egyptiske Folk, der ved ham blev reddet fra en skrækkelig Hungers-Nød; til Gavn for hans ugudelige Brødre, der havde solgt ham til Slave, da disse med deres hele Familie af ham bleve forførkede i den dyre Tid.

Nu gif jeg over til at gjøre dette frugtbart for Misbæderne og sagde: Saaledes ønsker Forsynet endnu at vende de grove Forbrydelser, I have begaaet til Gavn for Eder selv. I vare tilforn faldne dybt; men Gud tillod, at I faldt end-

nu bybere. Han vilde, at J skulde blive opmærksomme paa Eder's grove Forbrydelser, ikke undskylde Eder's Feil, eller tænke som Pharisæeren for dum, jeg takker Dig Gud at jeg ikke er som andre Menneſter; men ledes til Forbedring, og ſige, med ydmyge og bøiede Hjerter ſom Tolderen: Gud vær mig Synder naadig! Nu kommer det an paa Eder ſelv, om J ville ſøge Naade i den Orden, ſom Gud har foreſkrevet, nemlig ved en ſand Omvendelſe og Troe paa Jeſum; thi Han har befalet, at der ſkal prædikes i Hans Navn Omvendelſe og Syndernes Forladelſe for alle Folk, og om Ham vidne alle Propheter, at hver den, ſom troer paa Ham, ſkal bekomme Syndernes Forladelſe i Hans Navn. Det er da mueligt for Eder endnu at blive frelſte. Endnu kunne J faae Naade hos Gud og blive evig lykkelige. Guds Ord forviſer Eder derom. Paulus ſkriver i Tim. 2, Gud vil, at alle Menneſter ſkulle blive ſalige og komme til Sandhed's Erkjendelſe.

Jeg oplyſte dette med Røverens Exempel, der var forſfæſtet tilligemed Jeſum; og nu faae jeg, til min ſtore Forundring, et Par Daarer at liſte ſig ned ad den Miſdæder's Kinder, ſom jeg foreſtilte mig at have været een af, de verſte, nemlig Johannes Lagerløw Trap. Dette opmun-

trede

trede mig til at blive ved at tale, med endnu større Iver end tilforn, og jeg bemærkede snart, at Johan Ludvig Arentz var overmaade vemodig, og at Johan Petersen med Tilnavn Dovehals flød i Taarer.

Jeg gjorde nu en Bøn for dem til Gud om deres Synders Forladelse, og afværlede siden med at tale til dem, og at give dem Leilighed til Samtale baade med mig og indbyrdes med hverandre. Saaledes sagde Een af dem: der er dog ingen bleven indebrændt. Jeg svarede: det ved jeg ikke med Visshed; men selv saa jeg, at et uskyldigt Menneſke, en Brand-Karl, ved en Feiltagelse blev ſkudt, da han tog nogle Tagſteen af og nedlod et Reeb for dermed at optrække en Sprøite-Slange; han havde Kone og Børn. Dovehals gav nu et dybt Suf, og var meget vemodig. Siden efter beklagede han flere Gange høit, ſaa Bagten kunde høre det, at det var Ham, der havde ſtukket Ild og været Formand for de andre; de fleſte tilſtode, at de havde fortjent den Dom, de havde ſaaet; men nogle bemærkede, at der vare Andre, ſom havde gjort det ligesaa grovt. Jeg svarede: Paulus ſkriver Rom. 14, 12: Enhver af os ſkal gjøre Gud Regnſkab for ſig ſelv. Vi ſkulle altsaa ikke gjøre Regnſkab for Andre; ſaa

længe

Længe vi endnu ville undskylde vore Feil, ville sammenligne os med Andre, som vi troe at være grovere Forbrydere, eller ansees for bedre end vi virkelig ere, saalænge ere vi heller ikke bequemme til at modtage Forsikkring om vore Synders Forladelse. Salomon siger derfor Ordspr. 28, 13. Den, som skjuler sine Overtrædelser, skal ikke have Lykke; men den, som bekjender og afstaaer fra dem, han skal faae Barmhertighed.

Men sagde een af Misdæberne: jeg var dog ikke kommen til at døe, dersom ikke en Tugt-Huus-Fange havde vidnet falsk om mig. Jeg spurgte: hvorledes da? Jo, svarede han, thi han vidnede, at jeg havde stullet Gld, og det har jeg ikke gjort. Nu vilde jeg nødig, at han med et Nag i Hjertet til denne Fange skulde gaae Døden imøde; jeg sagde derfor: Det er mueligt, at han har troet, at det var sandt, hvad han vidnede. Du var dog formodentlig paa Værk-Løftet? — Ja. — Hvad skulde Du vel der? Han har troet, da han saae Dig gaae derop, kort før Ilden udbrød, at Du havde været med at antænde Samme; desuden har Du jo dog gjort Dig skyldig i Oprøret, ligesaa vel som de andre. Dette tilstod han og var, saavidt jeg kunde mærke, overbevist om, at han havde forjent den Dom, han havde faaet.

Efter saaledes at have talt med dem omtrent i et Par Timer, sagde jeg: Nu har jeg Et at spørge Eder om; men jeg vil bede, at I ville svare mig ganske frit; thi i denne Henseende skal ingen Tvang paa nogen Maade finde Sted; jeg overlader ganske til Eder selv, hvad I ville beslutte. Jeg spurgte da: Er der nogen iblandt Eder, som ønsker at annamme Alterens Sakramente? Trap svarede strax: jeg ønsker det inderligen, og fire af de Andre bade om det Samme; jeg optegnede da deres Navne, hvilke vare følgende:

- 1) Johannes Lagerløw Trap.
- 2) Joh. Petersen med Tilnavn Dovehals.
- 3) Johan Ludvig Areng.
- 4) Jens Christensen Møllerup.
- 5) Johan Carlsen.

Derimod sagde:

- 6) Hans Pedersen Slaglille strax: jeg ønsker det ikke, og ligeledes
- 7) Lars Pedersen.

Jeg svarede: det kommer aldeles an paa Eders egen frie Villie.

Nu advarede jeg mod Alterens Sakramentes Misbrug, og gav dem i Korthed en Anviisning til at bruge det retteligen.

Dere

Derpaa holdt jeg en Skrifte-Tale til dem over 1 Corint. 11, 28. Hvert Menneſke prøve ſig ſelv, og ſaaledes æde han af Brødet og drikke af Kalken. Strax ved min Ankomſt havde jeg bedet Miſdæderne at ſidde paa 2de Bænke, hver paa ſin Side af et langt Bord; diſſe havde jeg før Skriftemaalet ladet fløtte noget fra Bordet, ſaa at jeg kunde gaae imellem dem og det, og ei ſkulde hindres enten ved Abſolutionen eller ved Sakramentets Uddeling; paa diſſe Bænke ſadde Miſdæderne, og, efter at jeg havde talt noget om, hvor vigtig det ogſaa nu maatte være for dem paa en beſynderlig høitidelig Maade at erindre ſig Jeſu Liddeleſe og Død, ſang jeg Verſene før, og ſiden efter Communionen, og conſacrerede Alterens Sakramente med al den Høitidelighed, der under diſſe Omſtændigheder var mig muelig. Ikke allene herſkede under denne Forretning, ſom hele Tiden, megen Roelighed og Orden, men ogſaa ſporede jeg hos de fleſte af Miſdæderne en dyb Følelſe.

Da denne høitidelige Handling gansſke var til Ende, gav jeg mig paa nye i Samtale med dem, og ſpurgte, om de ei havde Lyſt til noget, hvormed de kunde vederqvæge ſig. De ſvarede mig, at de ønskede at faae nogen Mad, da de ei havde ſpiift til Aften; jeg bad Bedkommende at beſørge

dette

dette, samt at enhver af Misbæderne maatte faae et Glas Wiin, hvilket det ifølge Kirke-Ritualen er Præstens Pligt at paasee; jeg havde desuden selv hørt, at Politie-Ministeren havde givet Ordre dertil. Tvende af Misbæderne bade mig derpaa, at jeg vilde søge at ubvirke for dem, at de maatte faae deres Kjerester i Tale, af hvilke den ene var i Tugt-, og den anden i Forbedrings-Huset. Jeg spurgte dem: hvortil nytter denne bedrøvelige Afseefed? Den vil gjøre et meget ufordeelagtigt Indtryk paa Eder selv, og den kan let skade disse Fruentimmer. En 3die af Misbæderne bad mig at ubvirke, at han maatte faae ovenomtalte Tugthuusfange i Tale, som han atter sagde at have vidnet falsk om ham; jeg søgte at overtale ham til at afstaae fra sit Onske; men han blev ved at bede mig derom og svarede: jeg vilde dog raade ham, at han ei en anden Gang skulde gjøre falsk Eed. Nu gav jeg efter for Misbæderens Bønner, og gik strax hen til Directionen for Tugthuset, som jeg fandt i det borgerlige Exerceerhuus, for der at indlægge Tugthuus-Fangerne om Natten. Jeg foredrog Sagen, efter Løfte, for Directionens Medlemmer; men de vare af samme Tanker, som jeg tilforn, altsaa at det ikke var raadeligt, at det blev bevilget, saa meget mindre, som det ikke var

deres ægte Koner, med hvilke de ønskede at tale, men vel mueligt Fruentimmer, med hvilke de tilforn kunde have staaet i en utillabelig Forbindelse. Eigesaa lidet fandt Directionen det raadeligt, at Misbæderen fik den Tugthuus-Fange i Tale, som han havde ønsket, da det let kunde give Anledning til Klammerie.! Man bad mig derfor at svare, at det var noget, som Stand-Ketten maatte have bevilget; nu kunde det ikke lade sig gjøre.

Med Laalmodighed fandt de sig i dette Afslag; jeg talte nu noget mere med dem; men, da jeg mærkede, at de vare endeel udmattede, spurgte jeg dem; om de ikke havde Lyst til at sove noget i Nat. De svarede: Dertil trænge vi høiligen; thi vi have ikke sovet i to Nætter; jeg anviste dem da nogle Senge med Madrasser, som stode i samme Værelse, sagde dem god Nat, ønskede at de dog maatte faae nogen Søvn, og lovede, at jeg skulde være tidligt hos dem Morgenens efter. Da jeg kom hjem, var Klokken 11. Nu eftersaae jeg de Anordninger, som handle om Præstens Tjeneste hos Misbædere, som jeg vel kjendte, men dog maaskee ikke havde seet paa i 30 Aar. Jeg gik til Sengs Kl. 12 om Natten; men enhver, der føler noget ved sine lidende Medmenneskers Nød, vil letteligt gjette, at jeg ikke kunde sove. Den Tid,

jeg laae vaagen, nyttebe jeg til at tænke paa de Taler, som jeg skulde holde om Morgen, og at overlægge, hvorledes jeg vilde forholde mig paa Netter-Pladsen.

Den 28de Junii Kl. 5 om Morgen kom jeg igjen paa Dvæsthuset. Een af Misbæderne laae endnu i Sengen, men stod strax op, saasnart han saae mig i Døren, og kom tilligemed de andre venligen hen imod mig. Jeg spurgte, om de havde sovet noget om Natten, hvortil de svarede ja. Naturen, tænkte jeg, har dog sit Krav, i hvilken Stilling end Menneffene komme, og sagde, at det glædede mig, om de vare vederqvægede ved denne Søvn. Efter nu at have haft nogen Samtale med dem, bad jeg dem sætte sig ned, og holdt en Tale til dem, over 2 Corinth. 5. 20. Vi ere Sendebud i Christi Sted, ligesom Gud selv formaner Eder formedelst os, vi bede i Christi Sted, lader Eder forlige med Gud.

Ved denne Tale følte jeg selv meget, og mærkede snart, at den var ikke uden Birkning hos Misbæderne.

Da jeg igjen havde inbladt mig i Samtale med dem, og havde hørt, at de ønskede at faae Kaffe, bad jeg, at denne maatte gives dem, og siden efter et Glas Wiin til enhver af dem. Me-

dens de node dette, gik jeg ud i Gaarden for at trække frisk Luft, da jeg, uagtet et Par Vinduer tilfidsst vare blevne oplukte, dog fandt det meget beklumret i dette store Værelse. Aldrig saasnart saae Inspections=Officeren ved de militaire Syge=Stuer paa Kvæst=Huset Herr Capt. Voigt mig i Gaarden, før Han paa den venstabeligste Maa=de indbød mig til sig. Da jeg havde været noget hos Ham, kom der et Bud over til mig, som sagde, at Lars Pedersen, der om Aftenen tilforn ikke ønskede at communicere, nu bad inderligen at jeg vilde meddele ham Alterens Sakramente; jeg gik strax over til ham, og mødte paa Veien Politie=Directeuren Hr. Justitsraad Hvidberg, forestillede Ham Sagen, og bad, at Misdæderens sidste Dnske maatte opfyldes. Han svarede mig: Det kan vel gaae an, skjønt det er den yderste Leib; men for al Ting skynd Dem; thi Misdæberne burde nu snart være paa Retter=Pladsen. Da jeg kom ind til Lars Pedersen, gjentog han selv meget alvorlig og indstændig sin Begjering om, at han maatte nyde Alterens Sakramente; jeg talte da noget med ham, gjorde de nødvendige Forberedelser, holdt en kort Skrifte=Tale til ham, og meddeelte ham Sakramentet. Efterat denne Forretning var forbi, sagde jeg endnu et Par Ord

til

til Ham, men mærkede i det samme, at nogle af Soldaterne, der havde Vagt, begyndte at liste sig ud af Værelset, hvilket og Misbæderen saae med et angessfuldt Blik. Saa snart jeg havde Slut- tet, blev Vagten sat i behørig Orden, før at escorte Misbæderne, og Politie-Directeuren sagde til dem: Ja Børn! nu maae I gaae.

Da alting var ordnet, gik Han isorveien; jeg fulgtes med Ham igjennem Dvæst-Husets Have ud ad en Laage til Retter-Pladsen, som var tæt bag ved Dvæst-Huset. Her sad Stand- Retten ved et Bord, der var belagt med et grønt Klæde. Ved Enden af Samme stillede jeg mig, lidet bag ved, hos Politie-Directeuren. Da Mis- bæderne nu vare ankomne paa Pladsen, og Dom- men var oplæst for dem, samt den Kongelige Confirmation paa Samme, bleve de overleverede til Kongens Foged, for at Executionen skulde ud- føres. Nu traad jeg frem til dem, og, da Hen- rettelsen maa skee vilde have vedvaret en heel Time, om jeg skulde have talt nogenlunde udførligt til hver især, valgte jeg hellere at holde een Tale til dem alle over de Ord Ezechiels 33, 11: Saa sandt jeg lever, siger den Herre Herre, jeg har ikke Behag i den Ugudeliges Død; men deri at han omvender sig fra sin Dei, at han maa leve.

Nu gjorde jeg en meget alvorlig og inderlig Bøn for dem til Gud om Tilgivelse for alle deres Synder og om Naade til, ved den rette Troe til Jesum, med Frimodighed at kunne gaae Død og Evtighed imøde. Da denne var til Ende, bleve Misdæderne opstillede i den Orden, i hvilken de skulde henrettes, saa at den groveste Forbryder Dovehals kom tilsidst; nu bleve de efterhaanden aflædte; jeg talede et Par Ord til enhver især, og sagde en kort Sentens til dem, naar de lagde deres Hoved ned paa Blokken. Saaledes til een: Beed, som Din Forløser forbum bad: Fader i Din Haand befaler jeg min Aand! og i det jeg sagde det sidste Ord, faldt hans Hoved. Til en anden sagde jeg: Kom Jesum Christum ihu, som er opreist fra de Døde! o. s. v.

Endeligt kom det til den syvende, til Dovehals, der stedsse i den Tid, jeg talede med ham, havde været meget vemodig. Han tog mig ventligen i Haanden, takkede mig for det Ord, jeg havde talet til ham, og sagde: Gud skal velsigne Dem og Deres! Nær havde mine Følelser nu gjort mig stum; men jeg fattede mig igjen, og svarede: Jeg har blot gjort, hvad der var min Pligt. Sid det Evangelium, jeg har forkyndet Dig, maa blive mægtigt til, at gjøre Din Sjæl evig salig! Nu

lagde han sig ned paa Blokken, og, da jeg tilraabte ham: Seed som Tolderen forðum bad: Gud vær mig Synder naadig! blev dette Ord det sidste, han hørte her i Verden.

Maatte jeg nu have været saa lykkelig, at gavne nogen af disse Misbædere i deres sidste Timer, da har jeg en Løn, som langt overgaaer den, jordisk Roes og Berømmelse kan forskaffe, og jeg vil komme til at takke Gud derfor i en grændseløs Evighed.

DIS-Danmark

1 0 5 4 7 9

